

**SİNEMANIN TARİHSEL GELİŞİMİ
VE
İZLEYİCİ PROFİLİ ÜZERİNE
BİR DEĞERLENDİRME**

**Yard.Doç.Dr. Necati ÇEVİRİR
Yard.Doç.Dr. Seval YAKIŞAN
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İletişim Fakültesi**

Sinema, iletişim araçları içinde ayrı bir yer edinerek günümüze kadar gelmiştir. Bu geliş içersinde birçok konu değişik açılardan ele alınmış, iyi veya kötü yönleriyle işlenmiştir. Bu açıdan bakınca sinemanın etkin bir gücü olduğunu anlamak mümkündür. Zaten konu ne olursa olsun amaç; olayın belgelenmesi kitlelere ulaştırılması, tanıtılması, o olay üzerinde yeni düşüncelerin oluşturulması ve çözüm yollarının bulunmasına yardımcı olunmasıdır. Bugün ister belgesel, ister bilimsel türde olsun bütün filmler, eğitim, öğretim dallarında geniş olarak kullanılmaktadır. Filmler yolu ile statik ve dinamik oluşum biçimleri saptanabilmektedir. Tezler, antitezleri ile birlikte yeni sentezleri beraberinde getirmektedir.

Sinemanın kitleler üzerindeki etkileyici gözü diğer kitle iletişim araçlarıyla mukayese edilemeyecek kadar büyüktür. Gerçekten de sinema diğer kitle iletişim araçları olarak bilinen basın, radyo, tiyatro ve televizyona kıyasla geniş bir yayılma ve üstün bir temaşa gücüne sahiptir. Büyük şehirlerin en lüks solonlarından, en ücra köylerin açık hava alanlarına kadar ulaşabilen bir halka yayılma gücü kültürel düzeyi en düşük kitlelere bile ulaşabilen özellikleri ile (Görsel ve İşitsel) oluşmuş bir anlatım imkanı vardır. Filmin pek çok yerlerde gösterilmesini mümkün kılacak çoğaltım olanaklarına sahip olması ortaya çıkartılan ürünün gerek yer, gerekse fiyat bakımından kolayca izlenebilecek imkana sahip olması açısından, sinemanın moral ve sosyal etkiler bakımından eşsiz bir araç olduğu düşünülmektedir.

Sinema, insanlığın günümüze değin geliştirdiği her çeşit anlatım aracı birleştirecek, kullanma özelliğine sahip olmasından dolayı insana özgü olan bütün dünyaları yansıtmada en üstün anlatım aracı olmuştur. Bir başka deyişle sinema, kendinden önceki bütün sanat dallarının özelliklerini kendi potasında birleştirmektedir. Sinema sayesinde dünyanın pek çok yerinde binlerce insan cins ayrımı olmaksızın ortak biçimde birlikte duygulanabilirler.

Sinema bu saydığımız özelliklerinden dolayı, toplumsal hayatımızdaki bazı önemli kavramları, insan davranışları bazında belirleyici olabilir. Sinema ister gerçek, ister fantazi ile uğraşsın toplumların hayatındaki bazı önemli değer yargılarını (manevi, ahlaki ve kültürel) gözetme görevini yükleneyecektir. Salt eğlence maksadıyla yapılmış gibi görünen bir filmin bile perde arkasında sosyal, siyasal ve ekonomik fikirler yatar.

Teknolojik Evrim

<u>Yıl</u>	<u>İcat/Geliştirme</u>	<u>Kullanım amaç/tanım</u>
1888	Thomas Alva Edison	Ses kaydedilen mum silindirli jonograflı
	William Dickson-Edison	Kameranın ilk biçimi sayılan <u>kineografi</u> geliştirildi. (Film seridi üzerinde saniyede 40 görüntü kaydediyor)
1824	Peter Mark Roget (İng. Fizikçi)	Kuramsal çalışma : Her Sayfasında resim çizilmiş bir kitabın hızla çevrildiğinde hareket ediyormuş gibi görüldüğünü açıklamıştır.
1869	Edison	Kinetoskop gösterim aygıtıyla 15m. 15m bir film şeridi üzerindeki görüntüleri kesintisiz yansıtmayı başarmıştır.
1864-1954	Lovis	Sinematografı geliştirmişler.
1862-1954	Auguste Lumière kardeşler (Fransız)	İlk kez hareketli görüntü elde etmişlerdir.
1895	Lumière Kardeşler	SİNEMANIN DOĞUŞU Pariste Copucines Bulvarında Grand Cafe de halka ilk gösterimi gerçekleştirmişlerdir.
1861-1938	Georges Mèlies (Fr. Yönetmen)	Teknolojik gelişimi konulufilmelere dönüştürmüştür.

Bu noktaya kadar olan gelişim yalnızca hareketli görüntüye dayalı idi. Ses yoktu. Tesadüfen tesbit edilmiş anlardan ileri gitmiyordu. Örneğin iskambil oynayan bir grup, bir demircinin çalışması, askeri resmi geçit, v.s. günlük yaşantıdan kesintiler, şeklinde iken öykülü filme geçiş (1861-1938)'de Fransız yönetmen Georges Mèliès ile başlamıştır. Görülen ilgi karşısında özel sinema salonları açılmış ve ticari amaçlı (paralı gösterimler) olmuştur. İlk sesli film 1927'de çekilen şarkıcı Al Jolson'un oynadığı "Caz şarkıcısı"dır. 1930'lardan itibaren tüm filmler sesli olmuştur. 1930'da aynı zamanda renkli film çekimleri de gerçekleştirilmiştir. Günümüzdeki Dev Sinema Sanayinin ilk temel taşları oluşturulmuştur.

Tarihsel süreç içindeki gelişimleri ülkeler itibariyle gözden geçirdiğimizde ise :

I. Dünya Savaşından önceki dönemde Başta Fransa ve İtalya olmak üzere Avrupa ülkeleri sinema alanında oldukça ileriye. I. Dünya Savaşı Avrupa sinemasını çökertti. Çünkü filmin ana maddesi selüloit barut yapımında kullanılmaktaydı. Aynı dönemde ABD sineması da önemli gelişmelere sahne oldu. Teknik olanaklar, olaya ciddi yaklaşımları, gelişmelerindeki en büyük etkendi.

I. Dünya Savaşı sonrasında sinemada en önemli gelişme Almanya'da gerçekleşti. 1919-33 tarihi Alman sinemasının altın çağıydı.

1920-27 arasında Fransa'da ilgi çekici filmler yapıldı.

1920'lerde sinema ABD'nin en büyük sanayi dallarından biri durumuna geldi. Metro-Goldwyn-Mayer Paramount, United Artists gibi dev film şirketleri o dönemde kuruldu.

SESLİ SİNEMANIN DOĞUŞU

İlk sesli film 1927'de çekilen şarkıcı Al Jolson'un oynadığı "Caz Şarkıcısı"dır". Sesli sinemanın ortaya çıkmasıyla izleyici sayısında büyük bir artış oldu.

1930'lardan itibaren renkli sinemaya geçiş de gerçekleştirildi.

II. Dünya Savaşı Yılları

Savaş yıllarında sinema dünyası büyük bir durgunluk yaşadı. Genel-

likle savaşı değişik yönleriyle tanıtmayı ve çephedeki ordulara moral verme-
yi amaçlayan filmler çekildi.

II. Dünya Savaşı Sonrası Dönem

ABD : Savaş sonunda ABD sinemasını hükümetin sansürleri ve sine-
macılar, yönetmenler üzerindeki baskıları köstekledi.

Yapımcılar yeniden müşteri çekebilmek için teknolojik yeniliklerden
yararlanmaya çalıştı.

Devlet sıklaşan ihbar salgını sonunda birçok sanatçıyı Komünist ol-
makla suçladı. Hatta Charlie Chaplin, ünlü "Sahne Işıkları"nı yaptığı yıl ül-
keyi terk etti. Çünkü o da komünist olarak suçlanıyordu.

Teknik gelişmelerde üç boyutlu gösteren özel gözlükler, görüntünün
enini, boyunun 2,5 katı verebilen sinemaskop filmler izleyicileri salonlara
çekmeye çalıştı.

Sinemacıların bu başarılarına karşın, 1950-60 arasında televizyonun
hızla yaygınlık kazanması, sinema izleyicisinin önemli ölçüde azalmasına ve
büyük film şirketlerinin çökmesine sebep oldu.

1960'larda cinsellik, şiddet, milliyetçilik gibi kalıplaşmış konuların
dışına çıkıldı. Gençlik filmleri yapıldı.

1970'lerde ve 1980'lerin başında Jaws, Yıldız Savaşları v.s. heyecan
dolu macera filmleri yapıldı. Bu dönemlerde maliyetler korkunç derecede
arttı. Örneğin 1987'de bir filmin ortalama maliyeti 18 USD'di.

İTALYA : Savaştan sonra İtalya'da ülkenin ugradığı yıkımı ve top-
lumsal sorunları konu alan önemli filmler çekildi. Roberto Rossellini, Fede-
rico Felli önemli filmler yaptılar.

FRANSA : Savaştan sonra sinemaya damgasını vuran "Yeni Dalga"
hareketiydi. Mizah, belgesel v.s. filmler çekildi.

İNGİLTERE : Sinemada savaş sonrasında önemli bir gelişme göster-
di. Klasik edebiyat yapıtlarına dayanan filmler yapıldı.

ALMANYA : II. Dünya savaşı'ndan sonra Almanya'nın uğradığı yenilgi ve daha önce Nazilerce sinemaya uygulanan baskılar yüzünden bu ülkede uzun bir süre sinema önemli bir varlık göstermedi. Fransız Yeni Dalga akımından etkilenen yapıtları mevcuttur.

AVUSTURALYA : 1970'lerden önce varlık göstermeyen Avusturalya sineması o yıllarda hükümetçe kurulan Avustralya Film Komisyonu'nun desteğiyle bir gelişme gösterdi. 1985'e kadar bazıları uluslararası düzeyde 400 film çekildi. 1980'lerin en başarılı filmi "Mad Max ve Gelibolu"dur.

SSCB : II. Dünya Savaşından önce sinemada gözlenen durgunluk savaştan sonra da sürdü. Dünya sinemasını etkilemeyi başaran ve özellikle 1980'lerde adını en çok duyuran yönetmen Andrey Trousky oldu. 1980'lerin ortalarında, önceden yasaklanmış filmler de gösterime girebildi.

DOĞU AVRUPA : II. Dünya savaşı'ndan sonra sinema devletçe desteklendi. Birçok sinema okulu açıldı

İSVEC : Devletçe desteklenen İsveç sineması güçlü değildi. Ancak savaş sonrası yaratıcı yönetmen Ingmar Bergman'ın yapıtları dünya çapında duyuldu.

HİNDİSTAN : Bu ülke dünyanın en çok film çeken sinema sanayisine sahip olmakla birlikte filmler genellikle kendi izleyicisine yönelik olduğundan uluslararası düzeyde pek varlık gösterememiştir. Devlet desteği vardır.

JAPONYA : II. Dünya savaşı sonrasında büyük bir canlanma dönemine girdi, önemli yönetmenler yetişti. 1950'lerde Akira Kurosawa Raşomon (1950), Yedi Samuray (1954) gibi filmler yapmıştır.

1960 sonrası da başarısını sürdüren Japonya 1980'lerde televizyonun rekabeti karşısında durakladı. O dönemde şiddet filmleri yaygınlık kazandı. Yaratıcı yönetmenlerin çoğu ülke dışında olanaklar aramaya başladılar. Bugün Japonya dünyanın en çok film üreten ülkelerden biri olmakla birlikte yapımların çoğu televizyon filmidir.

GÜNEY AMERİKA ve AFRİKA : 1960'larda ulusal motiflerden yararlanılarak, halkları sömürüye ve baskıya karşı bilinçlendirmeye yönelik şii-irsel başkaldırı filmleri yapıldı.

TÜRK SINEMA TARİHİ

1896'dan itibaren Lumiere'in Türkiye'yi dolaşan görüntü yönetmenleri Promio, Mesquich, Doublie, Moisson, Perrigot hem sinemayı Türkiye'ye tanıttılar hem de Lumiere kataloglarını Türkiye'de çevrilmiş filmlerle zenginleştirdiler.

Ertesi yıl "Pathe Kardeşler" in Türkiye temsilcisi Sigmund Weinberg düzenli sinema gösterilerini sağladı. 1914'te Fuat Uzkınay, 1876-77 Osmanlı-Rus savaşı sonunda Ayestefanos'ta (Yeşilköy) dikilmiş olan belgeseli çevirerek ilk Türk filmini gerçekleştirdi.

Almanya örnek alınarak kurulan ordunun sinema kolunda, savaşla ilgili haber filmlerinin yanı sıra öykülü filmler de çekildi.

1914-1924 arası bir düzine kadar film çekildi. Cumhuriyetin kurucusu Atatürk'ün ölümüne ve İkinci Dünya Savaşının arifesine kadar süren ikinci dönemde (1923-1939), beklenenin tersine, sinemaya gereken önem verilmedi. Bu dönemde sinema çalışmaları tiyatro sanatçısı Muhsin Ertuğrul'un tekelinde yürütüldü. Çoğunluğu Fransız Grand-Guignol ya da Bulvar tiyatrosunun ürünleri olan oyunlar, tiyatro etkinliğiyle beyaz perdeye aktarıldı. Yapılan film ortalaması biri aşmıyordu.

Muhsin Ertuğrul tiyatrosu II. Dünya savaşıyla birlikte yıkıldı. Fransa, Almanya, ABD gibi ülkelerde sinemacılık öğrenen gençler yönetmenliğe başladılar. Fakat tiyatro etkisi yine fazla ağır basmaktaydı.

1950'lerde tiyatro etkisi giderek azaldı. Bu da günümüze kadar başarılı çalışmalar yapan Lütü Akad sayesinde de başlamıştır. Akad'ın Vurun Kahpeye (1949), Kanun Namına (1953), Altı Ölü Var (1953) gibi ilk örneklerini verdiği bu sinemaya Metin Erksan, Osman F. Seden, Atıf Yılmaz, Babek, Memduh Ün gibi genç sanatçılar sürdürdüler. Yıllık film yapımı 60'a yükselmişti. (1960 yılına kadar).

1960 yılında silahlı kuvvetlerin demokrasi lehindeki müdahalesi, özellikle sendika, grev, dernek kurma, basın, söz ve düşünce, toplantı ve yürüyüş haklarını sağlayan 1961 Anayasası'nın yürürlüğe girmesiyle sinemacılarda yeni bir canlanma başladı.

Tutucu güçlerin ağırlıklarını yeniden duyurmaları, sansürün yeniden

sertleşmesi bazı aydınlar da ve sinemacılar da umutsuzluk yarattı. Bu da, toplumsal gerçekçi bir çizgide gelişmekte olan Türk sinemasının, daha filizlenmekteyken ölümüne yol açtı.

Yıllık yapım ortalaması 100-200'e ulaştı. Bu filmlerin büyük kısmı batı taklidiydi ve bir-iki haftada taklit ediliyordu. Zaten her yönden zayıf olan Türk sinemasında film enflasyonu başladı. Çok ve kalitesiz yapımlar ortaya çıktı.

Bu enflasyon, 1968'de televizyonun yayılmasıyla büyük bir bunalım olarak gösterdi kendini, sinema endüstrisinde.

1970'te bu olumsuz gelişmeler içinde Akad'ın Irmak Gelin, Düğün ve Diyet anımsanabilir.

1965 sonrası yıllarının en önemli sanatçısı hiç kuşkusuz Yılmaz Güney'dir. Çıraklık döneminden sonra Yıldızlıkğa oradan da yönetmenliğe ulaşan Güney sinemacı ve yazar olarak verdiği değerli yapıtlarla kendini kabul ettirdi. Umut (1970), Arkadaş (1974) adlı yapıtları Türk ve Dünya sinema çevrelerinde ilgiyle karşılandı.

Güney'in filmleri toplumsal gerçekleri, ekonomik durumun yaşamı nasıl değiştirdiğini, nasıl yön verdiğini gösteren filmlerdi.

1975'te Süreyya Duru 1973'te çevirdiği Bedirana ile Türkiye'de ve Korlovy Vary Şenliği'nde başarı kazandı.

Şerif Gören, Feyzi Tuna, Ömer Kavur, Özcan Arca, Yavuz Özkan ve Korhan Yurtsever'i son yılların yönetmenleri arasında sayabiliriz.

1977'de Atif Yılmaz'ın "Selvi Boylum Al Yazmalım"ı çok beğenildi.

1978'de yapılan 2 önemli film Zeki Ökten'in "Sürü", ve Erden Kural'ın "Kanal" filmleri oldu. Yılmaz Güney'in senaryosu olan "Sürü", Anadolu'nun geri kalmış yörelerinde feodal düzenin yerini kapitalizme bırakmasının sancılarını veriyordu. Bu film 1979 şenliğinde Katolik Film Birliği ve Inter-Film ödüllerini kazandı.

1978'de Kültür Bakanlığı'na bağlı yeni bir yasanın hazırlıklarına girildi.

SİNEMA-TOPLUM ETKİLEŞİMİ

Sanatı kısaca duygu ve düşüncelerin dışı vurumu olarak tanımlayabiliriz. Ayrıca sanat bireysel duygusallık içinde tarihsel ve toplumsal gerçeğin anlatıldığı yoldur. Sanat yaratıldığı toplumun bir aynası, bir göstergesidir.

Sinema ise bir takım mesajlar ile büyük kitlelerde ortak bir görüş yaratma özelliğine sahip, kültürel yaşama biçim verebilen güçlü bir sanattır. Dolayısıyla ait olduğu toplumun bir yansımasıdır.

Sinema sanat olmakla beraber, çok daha farklı anlamlar taşıyan toplumsal bir olgudur. Çünkü birbirine benzeyen bireylerden oluşan seyircilerin ortalama beğenilerine yöneliktir. Yaygın bir iletişim aracı olması ve kültüre etkileri düşünüldüğünde sinemaya verilmesi gereken önem ortaya çıkmaktadır.

Sinemanın kitle iletişim araçlarının oluşturduğu kültür yaşamında merkezi bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü kitaplar, belgeseller, oyunlar, T.V., radyo dizileri hep sinemayı etkiler.

Sinema kendisiyle beraber yönetmenleri, filmleri anlatan kitapları, çizgi romanları, fotoromanları, müzikleri ve yıldızları da yaratır. Günümüzde bunlar endüstri halini almıştır. Geçmişte Saturday Night Fever'in, Love Story'nin günümüzde ise Bodyguard filmlerinin müziklerini içeren albümler Amerika, Avrupa ve ülkemizde en çok satan albümler olmuşlardır. Pek çok tutulan filmin ardından çizgi romanları, çizgi filmleri tekrarlanmıştır. Rambo, Hayalet Avcıları, Batman gibi.

Özellikle çocukların sevdikleri bu kahramanların çizgi filmleri onları etkisi altına almıştır. Yine ilgi gören filmler sanayi dallarını devreye sokar. Bu filmlerin oyuncakları, bebekleri, T-shirtleri toplum tarafından yoğun ilgi görmekte, alınıp kullanılmaktadır. Burada örnek olarak Ninja Turtles, Terminator ve Robin Hood gibi filmleri verebiliriz.

Bunlardan başka toplum bireyleri üzerinde çok etkili olan bir unsur ise film yıldızlarıdır. Bu etki özellikle sinema seyircisinin büyük bir bölümünü oluşturan gençlik ve çocuklar üzerinde yoğunudur. Sinema seyircisinin beğendiği film yıldızıyla kendini özdeşleştirmesi, davranışlarını örnek alması çok rastlanılan bir olaydır.

İletişim araçlarının seyircinin kafa yapısını belli kalıplara sokup so-

kamayacağı ise karışık bir konudur, ve bunun cevabı duruma göre değişir. Toplumbilimciler ise bu konuda şu cümlede birleşirler; "Bazı insanlar bazı zamanlarda bazı iletişim araçlarından etkilenirler". Ama daha çok fikirbirliğine varılan konu iletişim araçlarının toplumu yansıttıklarıdır. Bunun nedeni ise seyircinin daha çok tanıdık, daha kolay anlaşılabilen konu ve karakterleri tercih etmesidir. Bu da filmin yüksek gişe hasılatı yapması ve ticari başarıya ulaşması demektir. Bu yüzden seyirciyi aykırı düşmeyen yapımlara doğru bir eğilim vardır. Ancak tüm banlarla beraber toplumdaki baskın ideolojiyi aşmayı deneyen filmlerde vardır. Genelde toplumun düşüncesi ve filmin içeriği paraleldir.

Filmlerin içeriklerindeki değişimler ise topluma ait değer yargılarının değişmesi ve bakış açısının başka yöne kaymasıyla yakından ilgilidir. Örneğin Westernler uzun yıllar kızılderilileri beyazları yok etmeye çalışan vahşiler olarak anlatmış ancak 1990 yılında çevrilen pek çok dalda Oscar kazanan *Dances With Wolves*'da kızılderililerin "insan" olduklarını ve yok etmek değil yok olmamak yolunda savaştıklarını vurgulamıştır. Bunun gibi Vietnam konusunda çekilen filmlerde önce savaş gazilerinin bunalımı anlatılmış 1988'de çekilen *Platoon* ve 1989'da çekilen *Born on the Fourth of July*'da Amerikalıların Vietnam'da ne işleri oldukları sorgulanmış bu savaşın anlamsızlığı işlenmiştir.

Türk sinemasında toplumsal sorunları işleme eğilimi 1960'lı yıllardan itibaren başladığı söylenebilir. 1950'lilere uzanan göç sorunu ancak 60'larda sinemalarda ele alınmaya başlanmıştır. 1963'te çekilen *Gurbet Kuşları*, 1983'te çekilen *At* ve 1985'te çekilen *Züğürt Ağa* bu konulara değinir. Kentin kralı olma hayalinin, karın doyurma kavgasına dönüştüğünü ve toplumsal değişimin köy ağalarını bile topraksız bırakıp kente göçe zorladığını anlatır.

Andrew Bergman Amerikan sineması hakkında şunları söylemektedir. "Sinemanın Amerikalıların eğitimine yaptığı en belirgin katkı onlara yanlışları doğru hale getirmenin kendi mevcut kurumları gücü dahilinde olduğunu öğretmektir. Bunu ümidi ve başarıyı perdede yansıtarak yaptılar. Kişisel teşebbüslerin hala başarı getirebileceğine, federal hükümetin çok iyi bir bekçi olduğunu ve bizim sınıfsız, aynı kaptan eriyen bir ulus olduğumuzu gösterdiler". Sinemanın bu şekilde seyirci üzerinde yaptığı değişiklikler genelde bir filmin etkisini ölçme şeklinde değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Ancak önemli olan pek çok filmin bütün halinde ve süreç içinde seyirciyi yönlendirmesidir. Bu yönlendirme birdenbire büyük tavır değişiklikleri şeklinde olmasa da yavaş yavaş ve ince değişiklikler halinde kendini gösterecektir.

Ayrıca sinema bir toplumsallaştırma aracıdır. Bir eğlence kurumu olarak başlayan sinema giderek endüstri halini almış günümüzde toplumsal kültürel bir kurum halini almıştır. Çünkü sinema yüz milyonlarca kişinin hayal gücünü etkileyen çok önemli bir kurumdur. Bu gelişme Amerika ve Avrupa sinemasında böyle iken ülkemizde durum pek böyle değildir. Türk sineması endüstrileşme ve toplumsal yapıda bir kurum olma sürecini yaşamamıştır.

Sinema sadece boş vakit geçirme aracı değildir. Günümüz insanı çevresinde neler olup bittiğini kitle iletişim araçları sayesinde öğrenmektedir. Bu kitle iletişim araçları içinde ise sinema çok güçlü bir yere sahiptir.

İnsanların günümüzde T.V. 'ye rağmen sinemaya gitme nedenleri ise farklı farklı olabilir. Bazıları tavsiye üzerine, bazıları yönetmeni, konuyu ya da oyuncularını beğendikleri için, bazıları dinlemek için, bazıları öğrenmek için sinemaya gider. Bu nedenler daha da artırılabilir. Sinemaya psikolojik ihtiyaçlarla rahatlamak için gidildiği de bilinen bir gerçektir. Bazı araştırmalar ekonomik kriz ve savaş zamanlarında daha çok sinemaya gidildiğini ortaya koymaktadır. Sinemaya giden kişi perdedeki kişilerle, olaylarla kendini özdeşleştirir ve bu da ona haz verir, rahatlatır.

Sinemaya gitmek bireysel olduğu gibi toplumsal bir harekettir de. Her seferinde değişik olmakla beraber hep aynı amaçla yani film seyretmek üzere hazırlanmış ortamda filmi seyrederek. Evde televizyon başında olduğundan daha çok konsantre olma imkanı olduğundan sinema salonunda film seyretmek T.V.'de seyretmekten daha çok keyif verir. Ayrıca bilet alarak filmi gören seyirci filmi daha çabuk görme ve bir toplulukta bahsedildiğinde konu hakkında konuşabilme imkanına da sahip olur.

İşte sinema deneyimleri zenginleştiren, paylaşımı sağlayan bir araçtır. Toplumun içinden çıkan fakat toplumu da etkileyen bir faktördür.

SEYİRCİ PROFİLİ

Fida filmin yaptığı araştırmaya göre ülkemizde altı milyona yakın sinema seyircisi bulunmaktadır. Bir yıl içinde Türkiye'de ortalama otuz milyon sinema bileti satılıyor.

Başka bir saptama ise sinema seyircisinin oldukça genç olması. Sinemaya giden kitlenin yaklaşık %80'ini 15-30 yaş arası insanlar oluşturuyor. Yine bu kitlenin yaklaşık %14'ünü ise 30-50 yaş arasındaki seyirciler oluşturu-

ruyor.

Sinema seyircisinin genç olması öğrencilerin çoğunlukta olmasını zorunlu kılıyor. Sinemaya gidenlerin %46'sı öğrenci, %27'si kamu ve özelde çalışan kişiler ve %20'si de serbest meslek sahibi kişilerden oluşuyor.

Sinemaya gitme alışkanlığına sahip kişilerin eğitim durumu Türkiye'nin genel durumundan oldukça farklı. Sinema seyircisinin %80'ini oluşturan genç kitlenin %30'u üniversite, %48'i ise lise ve dengi okullardan mezun.

Ayrıca bu kitlenin %65'i erkek, %35'i ise kadınlardan oluşuyor.

Sinemaya gidiş alışkanlıklarına gelince; %21'lik kesim haftada 2-3 kez sinemaya gidiyor. %34'lük kesim ise haftada en az 1 kez sinemaya gidiyor. Bu seyircilerin diğer kültür etkinlikleri içinde ilk tercihleri sinema ve sinema seyircilerinin %60'ı için sinema vazgeçilmez bir tutku. Ayrıca %66'lık bir kesim sinemaya yalnız gitmekten hoşlanmıyor ve arkadaşlarıyla gitmeyi tercih ediyor.

En çok sevilen sinema türü ise komedi. Komedi türünü %34'lük bir kesim tercih ediyor. Macerayı %19'luk, Korku-gerilimi ise %14'lük grup tercih ediyor.

Bu verilerin ortaya koyduğu seyirci profili ise bilinçli, takipçi, izlediğini okuyup araştıran ve tercihini kullanan kişiler. Yani on yıl öncesinin sinema seyircisi artık yok. Tüm toplumla beraber sinema seyircisi de değişmekte. Sinema da bu değişime ayak uydurmak zorunda.

Bu değişimleri ve gelişimleri izleyebilmek, yapılacak filmlere ışık tutabilmek açısından bu tür araştırmalar çok önemlidir.

KAYNAKÇA

- (1) Ali Gevgilili, **Çağın Sorgulayan Sinema**, Bağlam Yayınları.
- (2) Nijat Özön, **Türk Sineması Kronolojisi**, Bilgi Yayınevi.
- (3) **Sinema Tarihi**, Cep Üniversitesi, İletişim Yayınları.
- (4) Giovanni Scognamillo, **Türk Sinema Tarihi**, Metis Yayınları.
- (5) Atilla Dorsay, **Sinemayı Sanat Yapanlar**, Varlık Yayınları.
- (6) Atilla Dorsay, **Yüreğimin Orta Yeri Sinema**, Altın Kitaplar Yayınevi.